

N:o 2.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 Febr. 1884, kl. 1 e. m.

Memorial, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

Till följd af den Banko-Utskottet uti särskild instruktion meddelade föreskrift att undersöka och granska Riksbankens tillstånd samt huru densamma blifvit styrd och förvaltad äfvensom att dervid med synnerlig uppmärksamhet följa fullmäktiges i Riksbanken åtgärder i och för metalliska kassans upprätthållande samt myntutvexlingens fortgång och bestånd, har Utskottet tagit kännedom dels af bemälda fullmäktiges allmänna och särskilda protokoll för tiden från och med den 15 Januari nästlidna år, intill hvilken dag ansvarsfrihet blifvit fullmäktige för deras i protokollen antecknade beslut och åtgärder beviljad, dels af de berättelser sistförflutna årets revisorer utaf Riksbankens hufvud- och afdelningskontor afgifvit, dels af fullmäktiges i Utskottets Memorial N:o 1 till innevarande Riksdag öfverlemnade berättelse angående Riksbankens rörelse och förvaltning under år 1883, dels ock af de berättelser, hvilka till Utskottet inkommit från styrelserna öfver Riksbankens afdelningskontor i afseende å dessas förvaltning under sistnämnda år; och får Utskottet, efter nu fulländad granskning, sin instruktion likmätigt, berättelse deröfver till Riksdagen härmed afgifva.

Riksbankens kassatillgångar — guld, silfver och behållningar hos utländska bankinrättningar eller handelshus — sammanlagda med Riksbankens förråd af utrikes vaxlar, hafva under det senast förflutna året vaxlat mellan 23,06 millioner kronor i början af Juli och 35,06 millioner

kronor i början af April samt utgjorde vid sagda års ingång 33,16 millioner kronor och vid dess slut 30,15 millioner kronor, hvadan sålunda dessa till betalning med utlandet användbara valutor under året minskats med i det närmaste 3 millioner kronor. Sagda kassatillgångar utgjordes nemligen vid 1883 års början af 15,97 millioner kronor i guld och silfver, 6,34 millioner kronor i utländska behållningar hos banker och bankirer samt 10,85 millioner kronor i utländska vaxlar i portföljen, men vid samma års slut af 14,95 millioner kronor i guld och silfver, 4,67 millioner kronor i utländska behållningar hos banker och bankirer samt 10,53 millioner kronor i utländska vaxlar i portföljen. Hvad särskildt behållningarna hos utländska bankinrättningar och handelshus beträffar, voro desamma under sagda år synnerligen skiftande, i det att dessa behållningar, från att i medlet af Mars månad hafva stigit till 7,83 millioner kronor, deremot i förra hälften af Augusti sjunkit till icke fullt 0,33 millioner kronor, under det att utländska vaxelförrådet samma år utgjort minst — i slutet af Juni — 5,51 millioner kronor och högst — i slutet af Oktober — 14,24 millioner kronor.

Beloppet af utelöpande riksbankssedlar för samma år nedgick från 37,38 millioner kronor vid årets början till 29,88 millioner kronor i senare hälften af Mars, vaxlade derefter mellan detta belopp och 36,78 millioner kronor i slutet af September och utgjorde vid årsafslutningen 35,66 millioner kronor, eller 1,72 millioner mindre än vid årets början, under det, att den obegagnade sedelutgifningsrätten eller sedelreserven, hvilken vid sagda års ingång utgjorde 6,67 millioner kronor och vid detsammes slut 7,18 millioner kronor, vaxlat mellan 5,59 millioner kronor i slutet af Oktober och 12,68 millioner i medlet af December.

I Riksbankens kassatillgångar har under ifrågavarande år den metalliska kassan ingått med ett belopp, som från 16 millioner kronor vid årets början höll sig uppe vid detta belopp och något derutöfver intill förra hälften af Maj månad, från hvilken tid kassan under hela återstående delen af året och synnerligast under Juni och Juli månader var underkastad starka påkänningar samt oaktadt vidtagna åtgärder af fullmäktige tid efter annan sjönk så, att densamma så väl under en del af Juni som ock under en del af November och December månader något understeg det belopp af 15 millioner kronor, hvarunder Riksbankens metalliska kassa icke får bibehållas. Till hufvudsaklig del vållades dessa betydliga påkänningar på kassan genom indragning af guld i betydliga quantiteter härifrån till Köpenhamn samt genom invexling derstädes af Riksbankens sedlar jemte vaxeldragningar på samma ort, hvilket åter föranledde fullmäktige att för mötande

deraf och för beredande af tillgångar till kassans ökande dels under senare halfårets lopp vid särskilda tillfällen i Köpenhamn försälja utländska vexlar och i stället därför indraga skandinaviskt guldmynt, dels af Nationalbanken i Köpenhamn bereda sig kredit till belopp af 2 millioner kronor, hvilka insattes på deposition i Riksbanken på fyra månader mot ränta af $4\frac{1}{2}$ procent, dels försälja Riksbankens innehafvande förråd af ryska statsobligationer af åren 1862 och 1871 samt af 1878 och 1880 års svenska statsobligationer, dels ock vid två särskilda tillfällen från London indraga plantsguld för tillhoppa omkring 85,500 pund sterling.

I afseende å guldkassan är att bemärka, att densamma, som icke vid något tillfälle sistlidna år understeg 10,5 millioner kronor, i allmänhet uppgått till fulla 12 millioner och vissa tider till och med öfverstigit 13 millioner kronor.

Hvad silfvermyntet beträffar, har konventionsskiljemyntet ökats från 1,20 millioner kronor vid 1883 års början till 1,48 millioner kronor vid årets slut, hvaremot Riksbankens förråd af äldre silfvermynt genom försäljning deraf till myntverket under samma år minskats från 2,27 till 1,36 millioner kronor, eller med 900,000 kronor, hvilken försäljning ådragit Riksbanken en förlust af närmare 152,000 kronor.

Riksbankens utländska vaxelrörelse har under nästlidna år haft i det närmaste samma omfattning som under år 1882. Omsättningssumman å denna rörelsegren uppgick år 1883 vid Riksbankens hufvudkontor till 164,40 millioner kronor, deraf köpta vexlar till 81,19 och sålda till 83,21 millioner kronor. Förutom vid hufvudkontoret har under sagda år utländsk vaxelhandel jemväl drifvits vid Riksbankens afdelningskontor i Göteborg och Malmö, ehuru, såsom vanligt, i ringa utsträckning. Sålunda hafva vid det förra kontoret blifvit köpta utrikes vexlar å pund sterling, riksmark, francs och kronor för tillhoppa 3,60 millioner kronor, och försålts vexlar å pund sterling och riksmark för i det närmaste 600,000 kronor. Vid afdelningskontoret i Malmö har endast köp af utländska vexlar förekommit uti pund sterling, riksmark och kronor för något öfver en million kronor.

Den å utländska vaxelhandeln för nästlidna år belöpande vinst uppgår, enligt bokslutet, till något öfver 405,000 kronor.

Sedan på grund af en uti kontrakt af den 18 Mars 1880 om konvertering af en del svenska statens skulder meddelad bestämmelse angående företrädesrätt för då bildadt länekonsortium att få med Riksgälds-

kontoret aftala om konvertering jemväl af 1868 och 1870 årens statslån, underhandlingar i fråga om förstnämnda lån inledts mellan Riksgäldskontoret å ena samt Riksbanken och Skandinaviska kreditaktiebolaget dels på egna vägnar dels såsom ombud för vederbörande utländska participanter å andra sidan, afslutades i början af April månad sistlidna år kontrakt i ämnet, enligt hvilket upplagts en tredje emission af 1880 års svenska 4-procent-statslån, uppgående till lika belopp som hvar och en af 1:sta och 2:a emissionerna af samma lån, eller 2,200,000 pund sterling. Och har ifrågavarande lånekonsortium, uti hvilket Riksbanken deltog för en åttendedel, den 15 Juni 1883 öfvertagit till konvertering af 1868 års 5-procent-lån afsedda obligationer å 1,100,000 pund sterling till en kurs af $97\frac{1}{2}$ procent jemte godtgörelse af upplupen icke förfallen ränta, att utan alla kostnader för Riksgäldskontoret betalas i pund sterling till det bankirhus i London, Riksgäldskontoret bestämde.

Till följd häraf, och sedan på grund af förut träffad öfverenskommelse Riksbanken till bankirättning i utlandet öfverlåtitt $\frac{1}{5}$ af Riksbankens andel uti ifrågavarande lån, har Riksbanken kommit i besittning af obligationer, tillhörande tredje emissionen af 1880 års konverteringslån, å ett bokfördt belopp af 1,788,760 kronor.

Någon försäljning af dessa obligationer har ännu ej ifrågakommit, hvaremot Riksbankens tillgång af sådana, tillhörande föregående emissionen af samma lån, till ett bokfördt värde af 788,684 kronor 73 öre blifvit under sistlidna år i utlandet försåld till ett pris af $99\frac{1}{2}$ procent, hvadan, då obligationerna öfvertagits efter en kurs af 95 procent, ej obetydlig vinst på dem uppkommit.

I öfrigt har Riksbanken under sistlidna år af sina innehafvande Riksgäldskontorets i pund sterling och francs utställda 4-procent-obligationer af 1878 till en kurs af $98\frac{3}{8}$ procent afyttrat ett belopp, motsvarande omkring 400,000 kronor, samt derjemte till ett pris af 84 å $85\frac{3}{4}$ procent inclusive ränta, såsom här ofvan nämnts, försålt återstoden af sina ryska statsobligationer å nominelt 30,000 pund sterling, på hvilka, i förhållande till det värde, hvartill de varit bokförda och hvad som efter frånräknande af upplupen ränta för dem erhöles, uppkom en förlust af kronor 58,125:01.

Under sistförflutna år har Riksbankens tillgång i Allmänna hypoteksbankens svenska obligationer vunnit tillökning med sådana af år 1883 till ett bokfördt belopp af 1,274,637 kronor 50 öre.

Denna tillökning har uppkommit hufvudsakligast genom direkt uppköp af dylika obligationer till parikurs samt för öfrigt genom i sådana till $99\frac{1}{2}$ å $99\frac{3}{4}$ procent lemnad likvid för af Riksbanken försålda

åtskilliga hypoteksföreningars 4-procent-obligationer, på sätt i dels senast församlade Revisorers, dels fullmäktiges Riksdagen förut meddelade berättelse för detta år finnes närmare omförmäldt.

I afseende å Riksbankens upplåningsrörelse meddelas:

att de på upp- och afskrifning derstädes insatta medel, hvilka vid 1883 års ingång bestego sig till 3,44 millioner kronor på 2,274 bevis, under årets lopp vexlat mellan 3,50 millioner och 2,59 millioner kronor samt uppgingo vid årets slut till 3,10 millioner kronor på 2,237 bevis; samt att de på deposition i Riksbanken insatta medel från 11,33 millioner kronor på 2,519 bevis vid sagda års början under året nedgått så, att depositionsbeloppet vid årsskiftet utgjorde 10,26 millioner kronor på 2,404 bevis.

Afdelningskontorens andel i denna rörelsegren har under nu ifrågasvarande år, likasom tillförene, varit obetydlig.

De på upp- och afskrifning insatta medlen hafva i jemna tal vexlat

vid afdelningskontoret

| | | | | | | | | |
|--------------------|---------|---------|--------|-----------|----|------|----|-----------|
| i Göteborg emellan | 113,000 | och | 63,000 | kronor på | 80 | till | 50 | räkningar |
| i Malmö | » | 142,000 | och | 33,000 | » | » | 87 | » 22 |
| i Luleå | » | 56,000 | och | 25,000 | » | » | 41 | » 21 |
| i Wexjö | » | 57,000 | och | 7,000 | » | » | 70 | » 36 |
| i Wisby | » | 25,000 | och | 7,000 | » | » | 82 | » 17 |
| i Östersund | » | 91,000 | och | 7,000 | » | » | 62 | » 11 |

De på deposition insatta medlen hafva vexlat vid afdelningskontoret

| | | | | | | | | |
|--------------------|---------|---------|---------|-----------|----|------|----|-------|
| i Göteborg emellan | 317,000 | och | 231,000 | kronor på | 72 | till | 46 | bevis |
| i Malmö | » | 121,000 | och | 52,000 | » | » | 94 | » 7 |
| i Luleå | » | 157,000 | och | 18,000 | » | » | 98 | » 9 |
| i Wexjö | » | 14,000 | och | 8,000 | » | » | 12 | » 4 |
| i Wisby | » | 73,000 | och | 26,000 | » | » | 60 | » 8 |
| i Östersund | » | 107,000 | och | 67,000 | » | » | 75 | » 8 |

Den inhemska diskonterings- och utlåningsrörelsen, uttagen å beviljade kassakreditiv deruti inberäknade, har under det förflutna året vexlat mellan närmare 57 millioner kronor vid årets början och obetydligt öfver 55 millioner kronor vid årsafslutningen. Riksbankens fordringar å denna rörelsegren utgjorde nemligen:

| | den 30 December 1882. | den 31 December 1883. |
|------------------|-----------------------|-----------------------|
| på vexlar..... | 19,15 mill. Kr. | 18,35 mill. Kr. |
| » lån | 29,11 » » | 27,56 » » |
| » kreditiv | 8,55 » » | 9,13 » » |
| | <hr/> | <hr/> |
| Tillhopa | 56,81 mill. Kr. | 55,04 mill. Kr. |

Beloppet af de till enskilda banker anvisade så kallade vexlingsförskott, som med innevarande års utgång ej vidare komma att meddelas, har under sistlidna år minskats med omkring 1 million kronor.

Detsamma utgjorde nemligen den 30 December 1882 9,707,680 och den 31 December 1883 8,704,080 kronor.

Wermlands, Örebro, Mälareprovinsernas, Stockholms, Hallands, Gefleborgs och Helsinglands enskilda banker hafva fortfarande ej begagnat sig af rättigheten till omförmälda slags förskott, hvarjemte enskilda banken i Wenersborg, som vid början af förra året innehade dylik försträckning till belopp af 250,000 kronor, vid årets slut till hela beloppet återbetalt densamma.

Kopparbergs enskilda bank, som fått sig anvisadt ett vexlingsförskott af 90,000 kronor, har fortfarande ej haft någon del af detsamma utelöpande, hvadan ock enligt gällande bestämmelser någon ränta ej därför erlagts.

Hvad beträffar utlåningen med afbetalningsrätt, för hvilket slags lånerörelse få användas högst 12 millioner kronor, har densamma under år 1883 vid samtliga riksbankskontoren i någon mån minskats. Sammanlagda beloppet af hvad i dylik lånerörelse var utestående utgjorde nemligen vid nämnda års början 8,760,218 kronor 16 öre och vid samma års slut 8,360,025 kronor 95 öre, hvadan vid sistnämnda tidpunkt fans tillgång till utgifvande af dylika lån å ej mindre än 3,639,975 kronor 5 öre.

Till upplysning om beloppet af de medel, hvilka för lånerörelsen i dess helhet varit under år 1883 till de särskilda riksbankskontoren anordnade, får Utskottet meddela, att desamma i medeltal utgjort:

| | |
|--------------------------------------|----------------|
| vid hufvudkontoret..... | 22,330,000 Kr. |
| » afdelningskontoret i Göteborg..... | 9,000,000 » |

| | | |
|--------------------------------------|-----------|-----|
| vid afdelningskontoret i Malmö | 7,100,000 | Kr. |
| » » i Luleå | 1,912,000 | » |
| » » i Wexiö | 3,191,000 | » |
| » » i Wisby | 1,200,000 | » |
| » » i Östersund | 2,433,000 | » |

Såsom af fullmäktiges och de särskilda afdelningskontorsstyrelsernas berättelser visar sig, har vinsten å lånerörelsen vid de särskilda riksbankskontoren under år 1883 utgjort:

vid hufvudkontoret:

| | | | |
|-----------------------------|--|---|------------------|
| Kr. 1,098,519: 75, | motsvarande å låneförslaget 4,919 procent, | | |
| vid afdelningskontoret | | | |
| i Göteborg Kr. 386,897: 74 | » | » | » 4,298 procent, |
| i Malmö » 305,241: 72 | » | » | » 4,299 » |
| i Luleå » 84,830: 51 | » | » | » 4,436 » |
| i Wexiö » 120,393: 10 | » | » | » 3,771 » |
| i Wisby » 47,431: 46 | » | » | » 3,952 » |
| i Östersund » 110,715: 05 | » | » | » 4,555 » |

Dessa vinstbelopp utgöra, hvad afdelningskontoren beträffar, deras *behållna* vinst å lånerörelsen, således efter afdrag jemväl af de för hvarje kontor belöpande förvaltningsutgifter, hvaremot å ofvanomförmälda vinstbelopp vid hufvudkontoret sådant afdrag icke egt rum, vid det förhållande att detta kontors förvaltningsutgifter för denna rörelsegren ensamt icke kunna från öfriga dylika utgifter särskiljas.

Då emellertid uti de i bokslutet för nästlidna år upptagna vinstbeloppen vid de särskilda kontoren icke ingår dessas vinst för hela året 1883, utan i enlighet med hvad förut varit brukligt endast vinsten för de tre första kvartalen jemte vinstbeloppen för fjärde kvartalet af nästföregående år, komma de särskilda kontoren att i 1883 års bokslut ingå med följande vinstbelopp, nemligen:

| | | |
|---|-----|--------------------|
| hufvudkontoret med | Kr. | 835,617: 66. |
| afdelningskontoret i Göteborg med | » | 320,515: 37. |
| » i Malmö » | » | 304,681: 15. |
| » i Luleå » | » | 94,531: 85. |
| » i Wexiö » | » | 117,476: 41. |
| » i Wisby » | » | 51,806: 53. |
| » i Östersund » | » | 99,769: 36. |
| tillhopa | | Kr. 1,824,398: 33. |

Enligt nu mera verkställt bokslut har bankvinsten nästlidna år uppgått till 2,631,747 kronor 9 öre. I sammandrag utvisar bokslutet

Inkomster och vinster:

| | | |
|--|----------------|-----|
| Vinst på upp- och utlåningsrörelsen, såsom nyss förut nämnts | Kr. 1,824,398: | 33. |
| Räntor på statspapper och obligationer » | 705,334: | 93. |
| » » landtfastighetslån, öfvertagna af Allmänna hypoteksbanken » | 107,723: | 92. |
| » » stadsegendomslån..... » | 1,519: | 38. |
| Vinst vid inlösen af utlottade obligationer..... » | 6,324: | 62. |
| » » försäljning af Riksgäldskontorets obligationer af åren 1878 och 1880..... » | 22,913: | 48. |
| » » försäljning af Mälareprovincernas m. fl. hypoteksföreningars obligationer | 17,687: | 49. |
| Afgifter för förseglade deposita | 1,946: | 04. |
| » » öppna » | 11,937: | 13. |
| Vinst på utrikes vaxelrörelsen | 405,501: | 82. |
| Saldo af räntor, jemfördt med detsamma vid 1882 års slut | 349,988: | 08. |
| Utdelning i Rosendals fabrikers aktiebolags konkurs utöfver bokföringsvärdet af bolagets 5 $\frac{1}{4}$ procent partialförbindelser | 20,844: | 45. |
| Vinst på försåldt papper från Tumba bruk » | 57,832: | 45. |
| Öfriga inkomster | 6,676: | 80. |
| | <hr/> | |
| | Kr. 3,540,628: | 92. |

Utgifter och förluster:

| | | |
|--|--------------|-----|
| Räntor på äldre lånebanksobligationer | Kr. 9,391: | 88. |
| Ränta på lån af Nationalbanken i Köpenhamn..... » | 45,000: | — |
| Förlust vid försäljning af ryska statsobligationer | 58,125: | 01. |
| » på gammalt silfvermynt | 151,951: | 64. |
| » » » kopparmynt..... » | 39,880: | 50. |
| | <hr/> | |
| Transport | Kr. 304,349: | 03. |

| | | | | |
|--|-----------|----------|-----|----------------|
| | Transport | 304,349: | 03. | |
| Kostnader för indragning af guld | Kr. | 10,638: | 37. | |
| Löner och arfvoden vid hufvudkontoret | » | 299,510: | 25. | |
| Pensionsstaten | » | 89,183: | 33. | |
| Förvaltningsutgifter | » | 182,416: | 75. | |
| Välgörenhetsbidrag | » | 17,066: | 67. | |
| Öfriga utgifter | » | 5,717: | 43. | 908,881: 83. |
| Vinst för år 1883 Kronor | | | | 2,631,747: 09. |

I 29 § af fullmäktiges berättelse till Riksdagens Banko-Utskott finnes redovisning lemnad för göromålen under nästlidna år vid Riksbankens hufvudkontor i följd af den allmänheten medgifna rätt att i upp- och utlåningsärenden omedelbart skriftvexla med riksbankskontoren. Sedermera har under loppet af innevarande år jemväl från afdelningskontoren inkommit uppgifter i omförmälda hänseende. Af samtliga dessa uppgifter visar sig, att kommissionsuppdragen under år 1883 utgjort:

| | | | |
|-------------------------------|------------|------------|---------------------|
| vid hufvudkontoret | 18,115 st. | å tillhopa | 27,70 mill. kronor. |
| » Afdelningskontet i Göteborg | 9,858 » » | » | 5,70 » » |
| » » i Malmö | 3,239 » » | » | 5,53 » » |
| » » i Luleå | 2,053 » » | » | 4,39 » » |
| » » i Wexjö | 4,260 » » | » | 8,08 » » |
| » » i Wisby | 361 » » | » | 0,39 » » |
| » » i Östersund | 2,276 » » | » | 1,78 » » |

Vid jemförelse mellan dessa och motsvarande siffror för år 1882 visar sig, att kommissionsuppdragen vid hufvudkontoret och afdelningskontoret i Luleå under det sistförflutna året varit något färre, men vid de öfriga kontoren flera, än under år 1882.

Såsom af fullmäktiges berättelse till Utskottet under § 42 inhemtas, hafva, på grund af Banko-Utskottets beslut vid sist hållna riksdag, omfattande förändrade anordningar inom Riksbankens tryckeri- och arkivlokaler i bankhusen blifvit af fullmäktige vidtagna i syfte att bereda skydd mot eldfara; och har Utskottet, vid anställd undersökning,

funnit de verkställda förändringarna med hänsyn till lokalernas beskaffenhet ändamålsenliga och på ett tillfredsställande sätt utförda.

Vid sistlidna års riksdag beviljades fullmäktige i Riksbanken ansvarsfrihet för förvaltningen af denna inrättnings så väl hufvud- som afdelningskontor under år 1881 äfvensom för de beslut och åtgärder, hvilka finnas antecknade i fullmäktiges protokoll för tiden från och med den 15 Januari 1882 till samma dag 1883. De sistlidna år härstädes församlade revisorer, hvilka granskat Riksbankens räkenskaper för år 1882, hafva i sin berättelse anmält, att emot Riksbankens förvaltning under den tid granskningen omfattat icke något varit att erinra, och de till granskning af afdelningskontorens räkenskaper för samma år utsedde revisorer hafva uti sina berättelser tillstyrkt ansvarsfrihet för dessa kontors styrelser. Med afseende härå, och då Banko-Utskottet vid den nu verkställda undersökningen funnit fullmäktige i Riksbanken hafva med omsorg och nit fullgjort det dem lemnade uppdrag, får Utskottet hemställa,

att ansvarsfrihet må beviljas fullmäktige i Riksbanken för förvaltningen af denna banks så väl hufvud- som afdelningskontor under år 1882 äfvensom för de beslut och åtgärder, hvilka finnas antecknade i fullmäktiges protokoll för tiden från och med den 15 Januari 1883 till samma dag innevarande år.

Utskottet får slutligen tillkännagifva, att Utskottet framdeles vid granskning af reglementet för Riksbankens styrelse och förvaltning kommer att vidare pröfva de i revisorernes och fullmäktiges berättelser förekommande ämnen, hvilka kunna finnas sådan pröfning påkalla.

Stockholm den 22 Februari 1884.

På Banko-Utskottets vägnar:

G. S. ÅKERHIELM.
